

konmuştur. Sonradan betona dönüştürüldüğü anlaşılan ahşap çatı altı adet daire kesitli ve dor başlıklı ince mermer sütun tarafından taşınır. Silindir biçimindeki kuyu bileziğinin üzerinde 1268'de (1852) Nevfidan Kadınefendi tarafından yaptırıldığını belgeleyen mensur, süslü bir kitâbe vardır. Türbenin güney yönünde halen mevcut olmayan selâmlık-kütüphane kanadının bulunduğu tahmin edilebilir. Küçük boyutlu, ahşap duvarlı, basit bir yapı olduğu bilinen tevhidhâne de günümüzde intikal etmemiştir. Ahşap küçük birimlerden ibaret olan derviş hücrelerinin avluya açılan dikdörtgen kapılara ve pencerelere sahip bulunduğu bilinmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Bandırmalîzâde, *Mecmûa-i Tekâyâ*, İstanbul 1307, s. 5; Cevdet, *Tezâkir*, IV, 13, 17; 1328 *Senesi İstanbul Beldesi İhsâiyat Mecmuası*, İstanbul 1329, s. 19; *Osmanlı Müellifleri*, I, 169, 170; Hüseyin Vassâf, *Sefîne*, II, 133; Muzaffer Gökmen, *Murat Molla: Hayatı, Kütüphanesi ve Eserleri*, İstanbul 1943, s. 18; Recep Ülker, *İstanbul Anıtları, Ayvansaray, Balat ve Fener Semtlerindeki Anıtlar*, İstanbul 1957, s. 70-72; Mustafa Kara, *Din Hayatı Sanatı Açısından Tekkeler ve Zaviyeler*, İstanbul 1980, s. 109; Tahsin Öz, *İstanbul Camileri*, Ankara 1987, I, 142; Fâtiha Câmileri ve Diğer Tarihî Eserler (haz. Fatih Müftülügü), İstanbul 1991, s. 164-165, 287; Semavi Eyice, "Kaybolan Bir Tarihî Eser Şeyh Murad Mescidi", *TD*, XVII/22 (1968), s. 126-127; M. Hüdaî Şentürk, "Şeyh Mehmed Murâd-ı Nakşibendî ve Vekayî'namesi", *İstanbul Araştırmaları*, sy. 1, İstanbul 1997, s. 17-63; M. Baha Tanman, "Mesnevîhane Tekkesi", *DBİst.A*, V, 408-409.

M. BAHA TANMAN

MESNÜN

(bk. SÜNNET).

MESRÛK

(المسروق)

Bilinen râvisi dışında bir kimseye nisbet edilen hadis.

Sözlükte "çalınmış" mânasına gelen **mesrûk** kelimesi, hadis terminolojisinde bir râvinin rivayeti olarak meşhurken rivayeti garip göstermek, ona ilgi çekmek veya daha başka bir maksatla asıl râvisi yerine aynı tabakadan başka bir râviyi koymak suretiyle rivayet edilen hadisi ifade etmektedir. Mesrûk, "bilinen muteber hadis tahammül yollarından biriyle alınmayan, rivayet yetkisi bulunmayan bir râvinin naklettiği hadis" şeklinde de tarif edilmektedir.

Mesrûk kelimesi bir hadis çeşidi anlamını kazanmadan önce aynı kökten gelen "sâriku'l-hadîs" (hadis hırsız) ve "yesriku'l-hadîs" (hadis hırsızlığı yapar) ifadeleriyle cerh lafzı şeklinde kullanılmıştır. Hadisleri yazılı veya şifâhî olarak bir hocadan dinleyip almanın büyük önem taşıdığı II (VIII) ve III. (IX.) yüzyıllarda iyi niyetli olmadıkları tesbit edilen bazı şahısların görümedikleri kimselerden nakilde buldukları veya bir şeyhin hadislerini başka bir kişiye nisbet ederek naklettikleri görülmüş, bu davranışları sebebiyle de hadis hırsızlığı diye cerhedilmişlerdir. "Sirkatü'l-hadîs / serikatü'l-hadîs" (hadis hırsızlığı) ifadeleri hadis kaynaklarında çokça kullanılmaktadır. Yahyâ b. Maîn'in belirttiğine göre (*et-Târîh*, I, 131), İbn Cüreyc ve Ma'mer b. Râşid ile karşılaşmadığı halde onların hadislerini Hişâm b. Yûsuf vasıtasıyla duymuş gibi nakleden Mutarrif b. Mâzin es-San'ânî'nin durumu açığa çıkınca cerhedilmiştir. Yine Yahyâ b. Maîn, Abdullah b. Mübârek'ten aldığı bazı hadisleri onun hocalarından duymuş gibi nakleden Eyyûb b. Süveyd er-Remlî'yi değerlendiren "kâne yesriku'l-ehâdîs" (hadis hırsızlığı yapardı) ifadesiyle cerhetmektedir. Hicretin ilk üç asrında (VI-IX. yüzyıllar) hadis ilmi açısından büyük önem taşıyan bu konu üzerinde muhaddisler titizlikle durmuşlardır. Bunlar Hammâd b. Amr en-Nasibî, İbrâhim b. Ebû Hayye'l-Yese', Behlûl b. Ubeyd el-Kindî ve Muhammed b. Yezîd et-Tarsûsî gibi yalancaların hadis hırsızlığı yaptıklarını ortaya çıkarmış ve bu tür rivayetlerine mesrûk adını vermişlerdir.

IV (X) ve V. (XI.) yüzyıllarda hadislerle senedlerinin tamamen tesbit edilip kaynaklara geçirilmesinden, hadislerin şeyh yerine kitaptan alınıp senedsiz olarak rivayet etme geleneğinin yaygınlaşmasından sonra hadiste sirkat meselesi önemini yitirmiş, mesrûk hadis çeşidi de kaynaklarda bilinen örnekleriyle kalmıştır. Nitekim Hâkim en-Nisâbü'rî, Hatîb el-Bağdâdî, İbnü's-Salâh eş-Şehrezûrî, Nevevî ve Zeynüddin el-İrâkî hadis usulüne dair eserlerinde mesrûk hadise temas etmemişlerdir. Günümüzde yazılan hadis usulü kitaplarında mesrûk hadis maktûb hadisle birlikte ele alınmaktadır. Şemseddin es-Sehâvî'ye göre cerhin üçüncü mertebesindeki bir râvinin rivayeti olan mesrûk hadis, içinde yalan barındırdığı için muhaddislerce bir çeşit mevzû hadis kabul edilmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Yahyâ b. Maîn, *et-Târîh* (nşr. Abdullah Ahmed Hasan), Beyrut, ts. (Dârü'l-kalem), I, 131, 133; II, 347; Şemseddin es-Sehâvî, *Fethu'l-muğîs*, Beyrut 1403/1983, III, 273, 370; Süyûtî, *Tedribü'r-râvî* (nşr. Abdülvehhâb Abdüllatif), Beyrut 1399/1979, I, 291; Leknevî, *er-Ref' ve't-tekmil*, s. 176; a.mlf., *Zaferû'l-emânî* (nşr. Abdülfettâh Ebû Gudde), Beyrut 1416, s. 415; *Tecrid Tercemesi*, Mukaddime, I, 307; Nüreddin İtr, *Menhecû'n-nağd fi 'ulûmî'l-hadîs*, Dımaşk 1401/1981, s. 115; Ahmed Ömer Hâşim, *Qavâ'idü usûlî'l-hadîs*, Beyrut 1404/1984, s. 125; Abdurrahman İtr, *Me'âlimü's-sünneti'n-nebeviyye*, Zerkâ (Ürdün) 1406/1986, s. 157-158; Abdullah Aydınlı, *Hadis İstihlâhları Sözlüğü*, İstanbul 1987, s. 97, 136, 138, 160; Mücteba Uğur, *Ansiklopedik Hadis Terimleri Sözlüğü*, Ankara 1992, s. 360, 424; Muvaffak b. Abdullah b. Abdülkâdir, *Tevsîku'n-nuşûs ve zabtu'ha 'inde'l-muhaddîsin*, Beyrut 1414/1993, s. 53-58.

MEHMET EFENDİOĞLU

MESRÛK b. ECDA'

(مسروق بن الأجدع)

Ebû Âişe (Ebû Ümeyye) Mesrûk b. el-Ecda' b. Mâlik el-Hemdânî el-Vâdî el-Kûfî (ö. 63/683 [?])

Kûfe ekolüne mensup muhaddis ve fakih tâbiî.

Hicret yılında (622) doğduğu anlaşılmaktadır. Aslen Yemenli olup büyük tâbiîlerden ve muhadramûndandır. Mensup olduğu Hemdân kabilesinden bir grup İslâm fetihleri sırasında Kûfe'ye yerleşmişti. Vâdî nisbesi de bu kabilenin Vâdia koluyla ilgilidir. Annesi cengâver sahâbî Amr b. Ma'dikerib'in kız kardeşidir. Mesrûk küçüklüğünde çalınıp daha sonra bulunduğu için bu adı almıştır. Babası Ecda' İslâmiyet'i kabul etmiş, kendisi de Resûlullah'ın vefatından önce müslüman olmakla beraber Medine'ye Hz. Ebû Bekir'in hilâfeti döneminde gitmiş, onun arkasında namaz kılmış, Hz. Ömer ve Ali ile de görüşmüştür. Hz. Ömer ona adını sormuş, babasının adının Ecda' olduğunu öğrenince Resûl-i Ekrem'in, "ecda' şeytandır" dediğini (Ebû Dâvûd, "Edeb", 62) söyleyerek adını Mesrûk b. Abdurrahman olarak değiştirmiş, divana da bu şekilde kaydedilmiştir. Hâkim en-Nisâbü'rî ve Zehbî onu tâbiînin ikinci tabakası içinde saymıştır. Hz. Âişe'nin kendisini evlâdî gibi sevmesi dolayısıyla Mesrûk kızına Âişe adını koymuş, bu sebeple de Ebû Âişe künyesiyle anılmıştır.

Mesrûk Hz. Ebû Bekir, Ömer, Ali, Muâz b. Cebel, İbn Mes'ûd, Übey b. Kâ'b, Zeyd